

УЯВЛЕННЯ ПРО ГЕНДЕРНУ РІВНІСТЬ МОЛОДИХ МЕШКАНЦІВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню уявлень молоді про гендерну рівність та аналізу отриманих результатів у контексті суспільства ризику. Продемонстровано протиріччя між державними зусиллями спрямованими на створення гендерної рівності та розповсюдженням гендерної нерівності у реальних соціальних практиках.

Ключові слова. Гендерна рівність, гендер, гендерна політика, соціологічні дослідження

Аннотация. Статья посвящена исследованию представлений украинской молодежи о гендерном равенстве и анализу полученных результатов в контексте общества риска. Продемонстрировано противоречие между государственными усилиями, направленными на создание гендерного равенства в Украине и распространением гендерного неравенства в реальных социальных практиках.

Ключевые слова. Гендерное равенство, гендер, гендерная политика, социологические исследования.

Annotation. The article deals with representations of the Ukrainian youth on gender equality and the analysis of the results obtained in the context of risk society. Demonstrated the contradiction between state efforts to create gender equality in Ukraine and the proliferation of gender inequalities in the actual social practices.

Key words. Gender equality, gender, gender politics, sociological research.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства держава особливе значення приділяє гендерній концепції суспільного розвитку, яка передбачає державний погляд на життя з позиції обох статей як рівних, подолання всіх форм несправедливості в оцінці результатів діяльності як чоловіків, так і жінок. Затвердження рівності між жінками і чоловіками є однією з передумов досягнення європейських стандартів демократії в українському суспільстві.

Правові основи гендерної рівності в Україні забезпечують такі документи: Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW, або Жіноча конвенція), прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 18 грудня 1979 року і вступила в силу 3 вересня 1981 року, ратифікована Україною 19 грудня 1980 р., Конституція України та закони України. Серед них особливою щодо гендерної рівності є стаття 24 Конституції України: «Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не можуть бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти та професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, становленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям». У 2005-2006 роках в Україні прийняті важливі акти щодо забезпечення для жінок і чоловіків рівних прав та можливостей: Указ Президента «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (26 липня 2005 року); Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (прийнятий Верховною Радою України 8 вересня 2005 року); «Державна програма з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року» (постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 року) [1].

Підвищення уваги держави до питань гендерної рівності вимагає пошуку їх вирішення і на регіональному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціокультурні проблеми гендерної визначеності, у тому числі питання гендерної рівності та гендерних відмінностей у суспільстві, уявлення про чоловіче та жіноче в культурі досліджували Н. Фрезер, Дж. Батлер, С. Бенхабіб, К. Гілліган, Л. Ірігарей,

Дж.Б. Елштайн, М.С. Кімел, Ш. Муфф, Г. Рубін, О. Вороніна, С. Ушакін, Є. Ільїн, О.Здравомислова, та інші закордонні та вітчизняні вчені [2;3;4].

У.Бек в аналізі взаємодії чоловіків та жінок у суспільстві ризиків підкреслює, що їм потрібно розглядати не лише у межах тем сексуальності, шлюбу, батьківства, але й праці, професії, нерівності, політики, економіки, при чому сучасність характеризується «безладним переплетенням» зазначених аспектів [5, с.147]. У зазначених аспектах розглядають соціальну практику чоловіків та жінок більшість гендерних теорій [2]. Важливим є зазначення саме переплетення та взаємопроникнення інтимної, сімейної, побутової та бізнесової сфер. Процеси, які відбуваються в цих сферах з чоловіками та жінками, не можливо зрозуміти, розглядаючи їх окремо.

Замість зрушення у вирішенні проблеми нерівності між чоловіками та жінками спостерігається парадоксальна «константність в поведінці та становищі чоловіків та жінок». Виключенням є лише тема сексуальності. Протиріччя між офіційно поширюваною рівністю та дійсністю з часом лише загострює усвідомлення нерівності.

Молоді жінки, що потрапляють на ринок праці, мають рівну, а іноді й кращу за чоловіків освіту, але стикаються з різними формами дискримінації. У свою чергу чоловіки досить гарно засвоїли та використовують риторику рівності, а не конкретні діла.

У. Бек ще наприкінці 80-х зазначав, що протистояння статей – це тривалий та багатоплановий процес [5].

На прикладі результатів дослідження проведеного у Запорізькій області у 2010му році ці протиріччя були визначені досить чітко й в сучасному Українському суспільстві.

Завданням статті є визначення стану з гендерною нерівністю в сучасному Українському суспільстві на прикладі аналізу уявлень про гендерну рівність молодих мешканців Запорізької області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначимо основні поняття, що застосовані в статті.

Гендер (англ. gender, від лат. Genus «рід») - соціальна стать, що визначає поведінку людини в суспільстві і те, як ця поведінка сприймається. Це така статеворольова поведінка, яка визначає відносини з іншими людьми: друзями, колегами, однокласниками, батьками, випадковими перехожими і т. д. Гендер визначається концепцією завдань, функцій і ролей, призначених суспільством жінкам і чоловікам в їх суспільному і особистому житті [2,3].

Гендерна рівність - соціальні відносини, в яких і жінки, і чоловіки мають рівні можливості, права та зобов'язання в усіх сферах життя. Рівність між жінками та чоловіками - це коли представники обох статей можуть на рівних мати доступ до освіти і охорони здоров'я, управління та влади, мають рівні можливості досягти фінансової незалежності, працюючи на когось або керуючи власним бізнесом, реалізовувати свої особистісні та професійні потреби та інтереси [4].

Гендерна чутливість - виділення гендерної проблематики як значимої. Характеристики вибірки.

Для виявлення стану гендерних відносин в регіоні нами було здійснено емпіричне дослідження. В дослідженні взяло участь 847 осіб у віці від 14 до 35 років з усіх районів Запорізької області, квота району відповідала статистичним даним [7]. Вибірка також квотована за статтю та віком респондентів. Гранична похибка результатів - 3,2%. Опитування – змішано-випадкове для вікової групи старше 21 років і випадково-гніздове для вікової групи від 14 до 20 років. У вибірці осіб чоловічої статі – 50%, жіночої – 50%; у віці 14-16 років – 13%, 17-20 років – 17%, 21-25 років – 24%, 26-35 років – 46%; мешканців м. Запоріжжя – 45%; мешканців інших міст Запорізької області – 30%; мешканців СМТ, селищ та сіл – 25%.

Проаналізуємо уявлення молоді Запорізької області про гендерну рівність в Україні. Відомо, що люди схильні поширювати свій повсякденний досвід на оцінку стану справ у більш широкому контексті. Тому далі будемо інтерпретувати отримані дані саме як власний досвід гендерної рівності респондентів. Розглянемо розподіли відповідей респондентів на запитання: «Чи існує проблема нерівності між чоловіком і жінкою в сучасному Українському суспільстві?», «Хто повинен вирішувати проблему нерівності чоловіків і жінок в Україні?» «Як, на Вашу думку, йдуть справи з рівністю між чоловіками і жінками в Україні?». Проаналізуємо сприйняття гендерної проблематики в цілому по вибірці і в різних соціальних групах (Таблиці 1-4)

Таблиця 1.

Розподіл відповідей на запитання: «Чи існує проблема нерівності між чоловіком і жінкою в сучасному українському суспільстві?», залежно від статі (у % серед даної статі)

Варіанти відповідей	Чоловіки та хлопці	Жінки та дівчата	У середньому
Так, існує	26%	43%	34%

Скоріше не існує, ніж існує	17%	18%	17%
Важко відповісти	19%	18%	19%
Скоріше не існує, ніж існує	14%	8%	11%
Ні, не існує	23%	12%	18%

Велика частка опитаних молодих жителів Запорізької області в тій чи іншій мірі згодні, що проблема нерівності в українському суспільстві існує. П'ята частина респондентів не змогла відповісти на питання про нерівність статей. Це свідчить про деяке табу на цю тему: небажання її відкрито обговорювати або нечутливість молоді до проблеми гендерної рівності/нерівності. У кожному разі визначеність в оцінці проблеми з віком збільшується. Відкриття гендерної нерівності відбувається у старшому юнацькому віці (17-20 років) - всього 14% опитаних цього віку не помічають проблему гендерної нерівності, що відповідає уявленням про юнацький вік, як про морально-чутливий, адже в цьому віці люди особливо вразливі перед будь-якою несправедливістю. Тому гендерне виховання має даватися молоді як мінімум в старшому підлітковому віці. Дівчата і хлопці повинні добре розуміти, які форми поведінки завдають шкоди людям іншої статі. Якщо рівень освіти практично не впливає на гендерну чутливість, то самооцінка матеріального становища впливає помітно. Чим нижче люди оцінюють своє матеріальне становище, тим більше їм помітна гендерна нерівність, точніше тим частіше вони з нею стикаються.

Таблиця 2.

Розподіл відповідей на запитання: «Чи існує проблема нерівності між чоловіком і жінкою в сучасному українському суспільстві?» у різних вікових групах (у % до кількості осіб з даним віком)

Варіанти відповідей	14-16 років	17-20 років	21-25 років	26-35 років
Так, існує	31%	44%	33%	34%
Скоріше не існує, ніж існує	11%	19%	24%	17%
Важко відповісти	28%	20%	18%	20%
Скоріше не існує, ніж існує	9%	7%	9%	10%
Ні, не існує	21%	10%	16%	20%

Таблиця 3.

Розподіл відповідей на запитання: «Чи існує проблема нерівності між чоловіком і жінкою в сучасному українському суспільстві?» серед респондентів з різним рівнем освіти (у % до кількості осіб з даною освітою)

Варіанти відповідей	Освіта					
	Незакінчена середня	Середня	Середньо-спеціальна	Незакінчена вища	Вища	Друга вища
Так, існує	33%	33%	35%	34%	35%	34%
Скоріше не існує, ніж існує	14%	20%	16%	19%	18%	13%
Важко відповісти	25%	20%	20%	21%	16%	13%
Скоріше не існує, ніж існує	9%	15%	12%	9%	12%	3%
Ні, не існує	19%	13%	17%	17%	19%	38%

Таблиця 4.

Розподіл відповідей на запитання: «Чи існує проблема нерівності між чоловіком і жінкою в сучасному українському суспільстві?» Серед респондентів з різним матеріальним статусом (у % до кількості осіб з даним матеріальним статусом)

	Самооцінка матеріального статусу		
	Нижче середнього	Середнє	Вище середнього
Так, існує	38%	35%	31%
Скоріше не існує, ніж існує	17%	18%	16%
Важко відповісти	23%	17%	19%
Скоріше не існує, ніж існує	11%	10%	13%
Ні, не існує	11%	19%	22%

**Розподіл відповідей на запитання: «Хто повинен вирішувати проблему нерівності чоловіків і жінок в Україні?» У різних вікових групах
(у % до кількості осіб з даним віком)**

Відповідальні соціальні інститути	14-16 років	17-20 років	21-25 років	26-35 років	Всього
Кожна людина сама	45%	51%	43%	41%	44%
Сім'ї	36%	38%	41%	45%	41%
Держава	27%	38%	33%	33%	33%
Громадські організації	12%	23%	19%	14%	16%
Навчальні заклади	13%	8%	10%	10%	10%
Органи місцевого самоврядування	7%	7%	7%	7%	7%
Політичні партії	3%	5%	5%	3%	4%
Керівники організацій / підприємств	1%	2%	8%	4%	4%
Проблему вирішувати не треба	27%	8%	16%	17%	17%

Основна відповідальність за гендерну рівність лежить, з точки зору респондентів, на кожній людині, державі та сім'ї, причому значення відповідальності сім'ї з віком респондентів зростає. Понад 40% молодих людей очікують втручання держави у вирішення проблеми гендерної нерівності, а значить, молодь сприймає державу, як джерело особистої та соціальної безпеки. Цікаво, що вікова динаміка делегування відповідальності особистості і державі повторюють одна одну.

Вищесказане означає, що при розробці програм, спрямованих на профілактику гендерної нерівності необхідно передбачити три об'єкти: окрему людину, сім'ю і державу.

Цікаво, що для молоді, яка ще отримує середню освіту або тільки її отримала, значення держави у розвитку гендерної рівності значно нижче, ніж для людей з іншим рівнем освіти, а підвищується значення навчальних закладів. Це підтверджує необхідність підключення шкіл до впровадження заходів з профілактики гендерної нерівності.

Люди з незакінченою вищою освітою більше, ніж інші освітні групи делегують вирішення проблем гендерної нерівності громадським організаціям.

Таблиця 6.

**Розподіл відповідей на запитання: «Хто повинен вирішувати проблему нерівності чоловіків і жінок в Україні?» Серед людей з різним рівнем освіти
(у % до кількості осіб з даною освітою)**

Відповідальні соціальні інститути	Незакінчена середня	Середня	Середньо-спеціальна	Незакінчена вища	Вища
Кожна людина сама	45%	51%	38%	50%	42%
Сім'ї	36%	42%	41%	38%	46%
Держава	25%	25%	38%	37%	34%
Громадські організації	26%	11%	17%	15%	15%
Навчальні заклади	13%	14%	10%	8%	8%
Органи місцевого самоврядування	5%	8%	7%	6%	8%
Політичні партії	1%	3%	3%	6%	4%
Керівники організацій / підприємств	2%	4%	4%	5%	4%
Проблему вирішувати не треба	9%	11%	16%	23%	17%

Таблиця 7.

**Розподіл відповідей на запитання: «Хто повинен вирішувати проблему нерівності чоловіків і жінок в Україні?» Серед людей з різним матеріальним статусом
(у % до кількості осіб з даним матеріальним статусом)**

Відповідальні соціальні інститути	Нижче середнього	Середнє	Вище середнього
Кожна людина сама	43%	43%	46%
Сім'ї	43%	41%	42%
Держава	39%	33%	25%

Проблему вирішувати не треба	16%	16%	18%
Громадські організації	14%	18%	17%
Навчальні заклади	10%	8%	12%
Органи місцевого самоврядування	7%	7%	8%
Політичні партії	4%	3%	5%
Керівники організацій / підприємств	4%	5%	2%

Таблиця 8.

**Сприйняття гендерної нерівності щодо соціальної реалізації
(Розподіл відповідей респондентів на запитання: «Як, на Вашу думку, йдуть справи з рівністю між чоловіками і жінками в Україні?»)**

<i>Соціальні практики та атрибути</i>	<i>Більше у чоловіків</i>	<i>Більше у жінок</i>	<i>Однаково</i>
Розмір доходів	62%	6%	33%
Бідність	11%	21%	68%
Рівень здоров'я	16%	37%	47%
Безробіття	18%	30%	52%
Кар'єрне зростання	50%	16%	34%
Мають власний бізнес	66%	5%	29%
Займаються спортом	45%	11%	44%
Вчаться у вищих або коледжах	7%	28%	65%
Займаються саморозвитком	11%	37%	52%
Займаються вихованням дітей	3%	75%	22%
Займаються веденням домашнього господарства	3%	78%	19%

Громадська думка молоді Запорізької області схиляється до тези, що існують рівні можливості для чоловіків і жінок у більшості сфер суспільного життя. Однак є кілька областей, куди «ускладнено вхід» жінкам і декілька куди «ускладнено вхід» чоловікам. Так всього 33% опитаних стверджують, що рівень доходів однаковий у чоловіків і у жінок, 62% - вважають, що вище у чоловіків, 29% вважають, що мають приватний бізнес в рівній мірі і чоловіки і жінки, тоді як 66% - що більше чоловіків. Майже так само з кар'єрним ростом - 34% стверджують, що він однаковий і для чоловіків і для жінок, 50% - що для чоловіків краще. Зворотна ситуація з вихованням дітей і веденням домашнього господарства. Відповідно 75% і 78% опитаних вважають, що вихованням дітей і веденням домашнього господарства займаються жінки, 22% і 19%, що обидві статі в рівній мірі.

Таблиця 9

**Сприйняття гендерної нерівності щодо соціальних можливостей
(Розподіл відповідей респондентів на запитання: «Як, на Вашу думку, йдуть справи з рівністю між чоловіками і жінками в Україні?»)**

<i>Соціальні можливості</i>	<i>Більше у чоловіків</i>	<i>Більше у жінок</i>	<i>Однаково</i>
Можливості працевлаштування	41%	12%	46%
Можливості отримати медичну допомогу	3%	9%	89%
Можливість займатися саморозвитком і самоосвітою	7%	18%	75%
Можливість отримати освіту	6%	11%	83%
Можливість брати участь у політиці	48%	4%	48%
Можливості для відпочинку	17%	12%	71%
Можливість створити сім'ю	12%	22%	67%
Можливість зберегти сім'ю	8%	34%	58%
Можливість брати участь у вихованні дітей	3%	45%	52%
Можливість вибрати будь-яку професію	25%	10%	65%
Можливості займатися спортом	26%	4%	70%

Результати, наведені в таблицях 8 та 9 демонструють відсутність гендерної рівності на рівні реалізації деяких цивільних прав. Для жінок гірше, ніж для чоловіків реалізується право на матеріальну забезпеченість, на працю, на участь в управлінні країною, на кар'єрне зростання.

Все вищесказане свідчить про базову традиційність змісту гендерних ролей в Запорізькій області. Управлінням і політикою в основному зайняті чоловіки, вихованням дітей і веденням домашнього господарства – жінки. Важливість для запорожців саме такого змісту гендерних ролей вже міститься в семантичних структурах мови, що було виявлено на першому етапі дослідження, у відповідях на відкриті питання (дружина - хранителька вогнища, чоловік - голова). Жінка в першу чергу дружина і мати, а чоловік - керівник і годувальник. Це та етнокультурна особливість, яку необхідно враховувати при впровадженні гендерно-орієнтованих програм в Запорізькій області. Конфронтація з цією системою переконань сприятиме подальшому руйнуванню сім'ї та втрати культурної самобутності й життєвої стійкості запорожців.

Таблиця 10.

Оцінка доходів чоловіків і жінок представниками різних сфер зайнятості

	Рівень доходів		
	Більше у чоловіків	Більше у жінок	Однаково
Некваліфікований працівник промислового підприємства	41%	7%	52%
Керівник підприємства, установи, відділу або підрозділу	50%	3%	47%
Військовослужбовець, співробітник СБУ, МВС	50%	7%	43%
Студент	55%	7%	38%
Спеціаліст гуманітарного профілю з вищою або середньою спеціальною освітою	59%	7%	34%
Школяр	61%	10%	30%
Службовець, робота якого не вимагає вищої або середньої спеціальної освіти	63%	3%	34%
Безробітний (тимчасово не працює)	63%	5%	32%
Домогосподарка	65%	2%	33%
Зайнятий індивідуальною трудовою діяльністю	66%	6%	28%
Спеціаліст технічного профілю з вищою або середньою спеціальною освітою	67%	4%	28%
Підприємець, що має власну справу	71%	2%	26%
Кваліфікований працівник промислового підприємства	72%	2%	26%
Працівник сільського господарства.	89%	6%	6%
Всього	62%	6%	33%

Недоліки гендерної політики слід враховувати у ситуаціях бідності та безробіття. Хоча переважна більшість опитаних вважають бідність в рівній мірі властивою і чоловікам і жінкам, все ж бідних жінок в два рази більше ніж бідних чоловіків (21% і 11%). Схожа ситуація і з безробіттям (18% вважають чоловіків серед безробітних більше, а 30%, що жінок).

Завдання ускладнюється і тим, що сучасний рівень економічного розвитку країни, а отже, і достаток багатьох сімей не дозволяє працювати тільки одному з членів сім'ї, а умови інформаційного глобалізованого світу прищеплюють жінкам цінності, які конкурують з традиційними.

На сьогоднішній день жінки завойовують ті сфери життя, до яких немає однозначних традиційних гендерних приписів: більше жінок, ніж чоловіків отримують вищу освіту, займаються саморозвитком і здоров'ям, тоді як чоловіки більше займаються спортом. Отримані дані тільки ще раз підтверджують життєві спостереження. Запорізькі хлопці одягнені в спортивні костюми як в роботу, зайняті з'ясуванням якихось питань, пошуком грошей, дівчата - модні студентки.

Більш низький у порівнянні з жінками рівень освіти чоловіків і прагнення до саморозвитку неминуче призведе до витіснення чоловічого гендеру зі сфери управління та освіти.

Те, що жінки більше, ніж чоловіки орієнтовані на освіту і саморозвиток, робить їх досвід дуже важливим при прийнятті рішень в сфері управління освітою і культурою в Запорізькій області.

Наведені у таблиці 10 дані щодо оцінок представниками різних сфер діяльності доходів чоловіків і жінок відображають стан справ з гендерною рівністю доходів у різних сферах зайнятості. Рівність в доходах найчастіше констатують керівники і некваліфіковані працівники, а також представники силових структур, тоді як різницю в доходах - представники приватного капіталу.

А це означає, що гендерна рівність безпосередньо залежить від розвиненості соціального партнерства. Держава сама, без залучення допомоги приватного капіталу і громадських організацій не доб'ється значного поліпшення ситуації з гендерною рівністю.

Таблиця 11

Частка чоловіків і жінок у різних сферах зайнятості

<i>Сфери зайнятості</i>	<i>Частка чоловіків</i>	<i>Частка жінок</i>
Домогосподарка.	0%	100%
Спеціаліст гуманітарного профілю з вищою або середньою спеціальною освітою.	31%	69%
Студент.	44%	56%
Безробітний (тимчасово не працює)	44%	56%
Школяр	51%	49%
Кваліфікований працівник промислового підприємства.	52%	48%
Службовець, робота якого не вимагає вищої або середньої спеціальної освіти.	55%	45%
Некваліфікований працівник промислового підприємства.	59%	41%
Зайнятий індивідуальною трудовою діяльністю.	64%	36%
Військовослужбовець, співробітник СБУ, МВС.	64%	36%
Підприємець, що має власну справу.	69%	31%
Керівник підприємства, установи, відділу або підрозділу.	70%	30%
Працівник сільського господарства.	72%	28%
Спеціаліст технічного профілю з вищою або середньою спеціальною освітою.	79%	21%

Суб'єктивна оцінка рівності у зайнятості чоловіків і жінок в цілому відображає реальну зайнятість респондентів (Таблиця 11). Дійсно, вищу і середню спеціальну освіту отримує більше дівчат, ніж хлопців, ніхто з опитаних чоловіків в якості основної зайнятості не займається веденням домашнього господарства. Серед керівників і підприємців більше чоловіків, а серед безробітних - жінок. Серед школярів відсоток дівчаток і хлопчиків майже рівний. Мабуть саме тому, вони і не бачать проблем з гендерною рівністю.

Висновки. Соціальні уявлення про гендерну рівність характеризуються наступними особливостями.

Молодь у Запорізькій області вважає що проблема нерівності в українському суспільстві існує.

Відкриття гендерної нерівності відбувається у старшому юнацькому віці (17-20 років). Тому гендерна виховання має даватися молоді як мінімум в старшому підлітковому віці. Дівчата і хлопці повинні добре розуміти, які форми поведінки завдають шкоди людям іншої статі.

При розробці програм, спрямованих на профілактику гендерної нерівності необхідно передбачити три мішені: окрему людину, сім'ю і державу.

Для молоді, яка ще отримує середню освіту або тільки її отримала, значення держави у розвитку гендерної рівності значно нижче, ніж для людей з іншим рівнем освіти.

Люди з незакінченою вищою освітою більше, ніж інші освітні групи, делегують вирішення проблем гендерної нерівності громадським організаціям.

Для жінок гірше, ніж для чоловіків реалізується право на матеріальну забезпеченість, на працю, на участь в управлінні країною, на кар'єрне зростання.

У Запорізькій області гендерні ролі базове традиційні. Жінка в першу чергу дружина і мати, а чоловік - керівник і годувальник. Саме цю етнокультурну особливість необхідно враховувати при впровадженні гендерно-орієнтованих програм.

Недоліки гендерної політики слід усувати в сфері бідності та безробіття.

Те, що жінки більше, ніж чоловіки орієнтовані на освіту і саморозвиток, робить їх досвід дуже важливим при прийнятті рішень в сфері управління освітою і культурою на місцевому рівні.

Гендерна рівність безпосередньо залежить від розвиненості соціального партнерства. Держава сама, без залучення допомоги приватного капіталу і громадських організацій не доб'ється значного поліпшення ситуації з гендерною рівністю.

Список використаних джерел

1. Сизенко, Ю. Виступ на міжнародній конференції «Міжнародні стандарти гендерної політики» (м. Ашгабад, Республіка Туркменістан, 14 квітня 2009 року). /Офіційний сайт Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту. [Електронний ресурс] режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/publish/article;jsessionid=33535240465A4341747BFCDD3B275967?art_id=103249&cat_id=103698
2. Здравомыслова Е. Социология гендера / Е. Здравомыслова, А. Тёмкина // Введение в гендерные исследования: учеб. пособие. Ч. I / Под ред. И.А. Жеребкиной. – Х.: ХЦГИ, 2001; СПб.: Алетейя, 2001. – 598 с.
3. Ильин Е.П. Пол и гендер / Е.П. Ильин – СПб.: Питер, 2010. – 688 с.
4. Ярская-Смирнова Е.Р. Женские и гендерные исследования за рубежом // Денисова А.А. (ред.) Словарь гендерных терминов. М., 2002. С.100–103
5. Бек, У. Общество риска. На пути к другому модерну/ Ульріх Бек; [пер, с нем. В. Седельника и Н. Федоровой; Послесл. А. Филиппова]. - М.: Прогресс-Традиция, 2000. - 384 с.
6. Солнцева Т.Н. О психологическом содержании понятия «риск» // Вестник МГУ. Сер. 14. Психология, 1999.- №2, С. 14-20
7. Статистичний щорічник. Міста та райони Запорізької області за 2009 рік / за ред. В.П.Головешка; відп. ред. Г.Ф.Песочина. – Запоріжжя : Головне управління статистики у Запорізькій області, 2010.— 272 с.